

שיעור כללי –

היתר נדרים פורחים באוויר – דרשת רבי אליעזר חגיגה י. וסוגיית בל תאחר

היום נעסוק בעז"ה בדרשתו המופלאה של רבי אליעזר בברייתא בחגיגה העוסקת בענין המקור להיתר נדרים שהוא אחד הנושאים המרכזיים במסכתנו. בדרך ביאורה של הדרשה נעסוק בכמה וכמה סוגיות הקשורות לענייני נדרים במסכתנו ובמסכתות אחרות וכן בסוגיותנו בענין 'בל תאחר תגלחתו' ו'בל תאחר קרבנותיו'.

הערות בסוגיית בל תאחר

- ראה גמ' ד. 'רב אחא בריה דרב איקא אמר עובר בבל תאחר תגלחתו' עד ד: למעלה 'ואיבעית אימא מאי חידושיה'.
 - וראה רמב"ם פ"ה מהלכות נזירות הלכה כא' שהשמיט דין בל תאחר תגלחתו וגם דין בל תאחר קרבנותיו. וראה קרן אורה בענין השמטת לא תאחר תגלחתו.
 - וראה רמב"ם ספר המצוות ל"ת קנה' והשווה פרק יד ממעשה הקרבנות הלכה יג'.

סוגיית הגמרא חגיגה י.

- יש לראות את דברי המשנה שם י. 'היתר נדרים פורחים באוויר' ואת דברי הברייתא המביאה את שיטות התנאים השונות ודחיית דברי רבי אליעזר.
 - ויש לראות מקורם של דברי רבי טרפון במשנה בנזיר פרק ה' משנה ה' ודברי הרמב"ם שם.
 - ויש לראות גמ' נזיר ט. במשנה שם ודברי הגמ' בביאור המשנה ופירוש המאירי שם להבנת הענין.
 - ויש לראות שרבי אליעזר סבר בבית שמאי שאין שאלה בהקדש כדמוכח במשנה בערכין פרק ו' משנה א' ורמב"ם שם
 - וראה קושיית האחרונים ויישובם: חידושי פורת יוסף שם, טורי אבן, מרומי שדה לנצי"ב.
 - ולהבין דברי הטורי אבן יש לראות משנה לקמן סד. 'ועוד אמר רבי אליעזר פותחין בנולד' ומשנה בנזיר לב.-לב: ודברי הגמ' שם. וביאור המאירי להבנת הענין.

סוגיות נוספות הקשורות לענייננו

- יש לראות גמ' נדרים כז: למטה במשנה 'נודרין להרגין' עד כח. סוף המשנה ובגמ' שם 'אמר רב הונא' עד המשנה הבאה.
- ועוד עיין נדרים כב: 'א"ר אין נזקקין לאלקי ישראל' ודברי הר"ן שם.
- וראה עוד מעשה דזקני העדה בפילגש בגבעה [שופטים כא].
- וראה גמ' בבא בתרא קכא. 'תנן התם אמר רבן שמעון בן גמליאל' עד 'ממנו ולא מבנינו' ודברי הריטב"א שם.
- וראה נזיר ה. משנה וגמ' בענין מקור דין סתם נזירות שלשים יום.
- ומשנה וגמרא קידושין נו-נז בענין שער נזיר

רמב"ם הלכות נזירות פרק ה הלכה כא

נזיר טהור שטמא עצמו לוקה אף משום לא תאחר לשלמו, שהרי אחר נזירות טהרה ועשה מעשה, וכן אם נדר בבית הקברות לוקה אף משום לא תאחר, הא למדת שהנזיר שטמא עצמו לוקה ארבע מלקיות משום לא יטמא ומשום לא יחל דברו ומשום לא תאחר לשלמו ומשום לא יבוא אם היתה ביאה וטומאה כאחת כמו שבארנו.

קרן אורה מסכת נדרים דף ד עמוד א

וכי היכי דבתגלחת עובר בבל תאחר מיד אף על גב דליכא אלא מצוה בעלמא, הוא הדין על קרבנותיו עובר מיד. דהא קרבנות חיוכם גדול מתגלחת, דהא אחד משלשתן מעכב. אבל לענ"ד נראה דמר זוטרא דאמר בל תאחר קרבנותיו פליג על רב אחא בריה דרב איקא, וסבירא ליה דעל תגלחת אינו עובר בבל תאחר. דאם לא כן מאי קמ"ל מר זוטרא, כיון דאפילו על תגלחת עובר בבל תאחר כל שכן על קרבנותיו, אלא ודאי סבירא ליה דאתגלחת לא עבר. ובדברי הרמב"ם ז"ל לא מצאתי כעת דין בל תאחר בתגלחת. ודו"ק.

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה קנה

והמצוה הקנ"ה היא שהזהירנו מאחר הנדרים והנדבות ושאר הקרבנות שהם חובה עלינו. והוא אמרו ית' (תצא כג) כי תדור נדר לי"י אלהיך לא תאחר לשלמו. ובאה הקבלה (הו' במ"ע פג) שהוא אינו עובר על לאו זה עד שיעברו עליו שלשה רגלים. וכבר התבאר משפטי מצוה זו בפרק ראשון ממסכת ראש השנה:

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יד הלכה יג

אחד נדרים ונדבות עם שאר הדברים שאדם חייב בהן מערכין ודמים ומעשרות ומתנות עניים מצות עשה מן התורה שיביא הכל כרגל שפגע בו תחלה שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה וגו' כלומר בעת שתבא לחוג תביא כל מה שאתה חייב בו ותתן כל חוב שעליך לשם, הגיע הרגל ולא הביא הרי זה ביטל מצות עשה, עברו עליו שלשה רגלים ולא הביא קרבנותיו שנדר או התנדב או שלא נתן הערכים והחרמים והדמים הרי זה עבר בלא תעשה שנאמר לא תאחר לשלמו אינו עובר בלא תעשה עד שיעברו עליו רגלי השנה כולה, ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה.

משנה. היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו. ...

גמרא. תניא, רבי אליעזר אומר: יש להם על מה שיסמכו, שנאמר כי יפלא כי יפלא שתי פעמים, אחת הפלאה לאיסור ואחת הפלאה להיתר. רבי יהושע אומר: יש להם על מה שיסמכו, שנאמר אשר נשבעתי באפי - באפי נשבעתי, וחזרתי ב'. רבי יצחק אומר: יש להם על מה שיסמכו, שנאמר כל נדיב לבו. חנניה בן אחי רבי יהושע אומר: יש להם על מה שיסמכו שנאמר נשבעתי ואקימה לשמר משפטי צדקך. אמר רב יהודה אמר שמואל: אי הואי התם אמרי להו: דידי עדיפא מדידכו, שנאמר לא יחל דברו הוא אינו מוחל, אבל אחרים מוחלין לו. אמר רבא: לכולהו אית להו פירכא, לבר מדשמואל דלית ליה פירכא. דאי מדרבי אליעזר - דלמא כדרבי יהודה שאמר משום רבי טרפון. דתניא, רבי יהודה אומר משום רבי טרפון: לעולם אין אחד מהם נזיר, שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה.

רש"י מסכת חגיגה דף י עמוד א

משנה. היתר נדרים פורחין באויר - התרת נדרים שאמרו חכמים, שהחכם מתיר את הנדר - מעט רמוץ במקרא, ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה.

גמרא. כי יפליא שתי פעמים - אחד בערכין ואחד בזויר כי יפליא נדר בערכך כי יפליא לנדר נדר נזיר. אחת הפלאה לאיסור - כוליה הפלאה לשון פירוש, כהרגומו ארי יפריש ולמה כתב הפלאה בשניה, אחת כשפירש ונדר ואסר עלמנו נדר, ואחת שחזר ומפרש לפני החכם, ואומר: כן נדרתי, ולדעת כן נדרתי, אבל לדעת כן לא נדרתי, והרי הוא בלתי חרטה, ומתוך כך בלתי יתיר. נשבעתי באפי - מקראמר באפי משמע: יכול אני לישראל עליו, לפי שמחמת אפי ולא מדעת מיושבת נשבעתי, יש ללמוד מכאן שהמואל פתח לנדרו, לאמר: לא לדעת כן נדרתי שיקרני דבר זה שאני רואה הבא לי על ידי נדרי - מתירין לו. כל נדיב לבו הביאו - אם עודנו לבו נודבו עליו - יביאו, ואם מתחרט - יתירו לו. נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך - מקראמר ואקימה מכלל דאם ראה שלא לקיים - מתירין לו. אי מדרבי אליעזר - דדריש הפלאה יתירא. ללמא - לכרבי טרפון אתא.

אין אחד מהן נזיר - שנים שהיו יושבין, ובא אחד לפניהם, ואמר אחד: הריני נזיר שזה הבא אלכלנו נזיר הוא, וחזרו אומר: הריני נזיר שאינו נזיר, ולכסוף נמלא כאחד מהן - אין אחד מהן נזיר, לפי שלא ניתנה נזירות להיות נזיר בתלייה ובספק, אלא בהפלאה ודאית מפורשת.

משנה מסכת נזיר פרק ה משנה ה

היו מהלכין בדרך ואחד בא כנגדן אמר אחד מהן הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מהם נזיר שאין אחד מהם נזיר ששנים נזירים שכולכם נזירים בית שמאי אומרים כולן נזירים ובית הלל אומרים אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו ורבי טרפון אומר אין אחד מהם נזיר.

רמב"ם על משנה מסכת נזיר פרק ה משנה ה

[ה] בית שמאי אומרים כולם נזירים כלומר מי שנתקיימו דבריו ומי שלא נתקיימו דבריו שניהם חייבים בנזירות, כי כשם שהקדש טעות אצלם הקדש כך נזירות בטעות נזירות. ר' טרפון אומר שכל אחד מהם לא אמר דבריו בהחלט, ולא אמר אלא לפי הכרע הדעת ולא חייב עצמו בנדר זה חיוב גמור, ולפיכך לא מי שנתקיימו דבריו ולא מי שלא נתקיימו דבריו מתחייבים בנזירות. ובית הלל אומרים שזה שלא נתקיים מדבריו דבר הפוטרו מן הנזירות הוא שחייב בנזירות, כגון שאם אמר הריני נזיר שזה פלוני, אם נתקיימו דבריו והיה הוא פלוני נתחייב בנזירות. ואם אמר הריני נזיר שאין זה פלוני, ונמצא שהוא אותו פלוני, שלא נתקיימו דבריו הרי זה חייב בנזירות. נמצא שכונת בית הלל במה שאמרו מי שלא נתקיימו דבריו הוא מה שאמרנו. ואין הלכה כר' טרפון.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף ט עמוד א

מתני'. הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה - בש"א: נזיר, ובה"א: אינו נזיר. אמר רבי יהודה: אף כשאמרו ב"ש, לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן.

גמ'. ...אלא, ב"ש סברי לה כרבי מאיר, דאמר: אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר, כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי, וב"ש לטעמייהו, דאמר: אין שאלה בהקדש, וכיון דאין שאלה בהקדש, אין שאלה בנזירות; ובית הלל סברי כר"ש, דתנן: ור"ש פוטר, שלא התנדב כדרך המתנדבים.

בית הבחירה (מאירי) מסכת נזיר דף ט עמוד א

אמר המאירי הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בית שמאי אומרים הרי זה נזיר ר"ל נזיר גמור לכל דינין שבנזיר אף על פי שגרוגרות ודבילה אינן מאיסורי נזיר כלל ופרשו הטעם בגמרא שכשאמר הריני נזיר נעשה נזיר וכשחזר ותכף לדברו מן הגרוגרות ומן הדבילה אין אומרים שהוא סוף דבור הראשון ופירושו אלא דבור אחר הוא ונעשה כחזרו על דברו הראשון כמציל עצמו ממה שנזר ואין זה אלא כעין מי שרוצה לישאל והרי לדעתם אין שאלה בהקדש על ידי חרטה והיא חזרתו שאינה כלום אף תוך כדי דבור ונזירות דינו כהקדש דכתיב קדוש יהיה והילכך הרי זה נזיר גמור ומותר בגרוגרות ודבילה ובית הלל דנין אותו כדבור אחד ולא כמתכוין לחרטה או לשאלה ואף על פי שאפי' היינו דנין אותה כשני דבורים היה לנו לומר לדעתם שיהא השני כעין חזרה ושאלה והרי לדעתם יש שאלה בהקדש מכל מקום דעדיפא מינה קא אמרי שאינו אלא דבור אחד ולא נתכוין אלא לאיסור גרוגרות ודבילה ואינו נזיר כלל שלא נזר כדרך הנזורים ועל הדרך שאמר רבי שמעון בנווד מנחת שעורים או מן הקמח שפטור מכלום הואיל ולא התנדב כדרך המתנדבים ר"ל מן החטים ומן הסלת כמו שיתבאר בגמ' אלא שמכל מקום אסור הוא מתורת נדר בגרוגרות ודבילה

המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה רבי אליעזר אומר כשיגרשנה ידיר הנאה רבי יהושע אומר אינו צריך.

רמב"ם על משנה מסכת ערכין פרק ו משנה א

ומחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע, שר' אליעזר אומר אין שאלה בהקדש, ומאחר שהקדיש אינו יכול לחזור בו ואפילו היה הקדש בטעות, וכדעת בית שמאי כמו שנתבאר בחמישי דנזירות. ור' יהושע אומר יכול להשאל לחכם על ההקדש כדרך שנשאל על הנדר, לפי שאפשר שהקדיש בטעות ואינו הקדש וכבית הלל. לפיכך אמר ר' אליעזר לפי עיקר שטתו שאם בא זה לגרש ידיר הנאה כדי שלא יחזירנה, שמא יחזירנה והרי עשה תחבולה לטול נכסי ההקדש, כיון שאין לו דרך לטול נכסים אלו אלא בדרך זו. ור' יהושע אמר גם הוא לפי עיקר שטתו אינו צריך, כלומר לא היה צריך לתחבולה זו, לפי שיכול היה להשאל לחכם ויחזרו לו נכסיו, וכיון שרשאי הוא בכך ולא עשה כן אלא גירש אין מחייבין אותו שידייר הנאה.

טורי אבן מסכת חגיגה דף י עמוד א

רבי אליעזר אומר יש להן על מה שיסמוכו שנא' כי יפליא. מכאן נ"ל ליישב הא דפ"ד דנזיר (דף ל"ב) דתנן התם וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בה"מ חרב א"ל נחום המדי אלו הייתם יודעין שבה"מ חרב הייתם נודרים א"ל לא והיתירן וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו כל שנדר עד שלא חרב בה"מ נזיר משחרב בה"מ אינו נזיר, ובגמרא א"ר שטפוהו רבנן לר"א ואוקמוהו בשיטתיהו דתנן פותחין בנולד דברי ר"א וחכמים אוסרים, פי' מדלא פליג הכא גבי מי שנדר עד שלא חרב הבית לומר דאינו נזיר ש"מ דהדר ב"י לגבי חכמים דאין פותחין בנולד. וק"ל ע"ז הא שמעינן ליה לר"א בפ"ו דערכין (דף כ"ג) (סו) גבי מקדיש נכסיו והי' עליו כתובת אשה דס"ל כב"ש דאין שאלה בהקדש, ושמעינן לב"ש ריש פ"ב דנזיר (דף ט') גבי הריני נזיר מן הגרוגרות דהוי נזיר ומפרש בגמ' טעמיה דב"ש דאזלי לטעמייהו דאין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות, וכיון שכן מנ"ל דהדר ביה ר"א דילמ' לעולם ס"ל בנדרים ושבועות דיש בהן שאלה לכ"ע דפותחין בנולד והא דלא פליג אנו עד שלא חרב הבית משום דא"ש כלל בנזירות אפי' בלא נולד. ואף על גב דאין זה הכרח לומר משום דס"ל כב"ש בהא דהקדש דאין שאלה דס"ל הכא בנזירות ג"כ מ"מ ניחא טפי לומר דלא הדר ביה. ועוד דהשתא לדברי רבא ה"ל ג' מחלוקות בדבר לב"ש אין שאלה לא בהקדש ולא בנזירות, ולב"ה יש שאלה בשניהם ולר"א בנזירות יש שאלה אבל לא בהקדש. ועוד בלא"ה בכ"מ אמרי' ר"א שמותי הוא ופי' התוס' ר"פ ר"א דמילה (שבת דף ק"ל) ע"פ הירושלמי דעומד תמיד בשיטת ב"ש. ... אבל ע"פ הא דשמעתין אתי שפיר מדיליף ר"א הני ב' כי יפלי' דאחד כתב רחמנא גבי ערכין וא' גבי נזירות דאחד לאיסור וא' להיתר, והא ההוא דערכין ע"כ לאו להיתר אתא כיון דס"ל דאין שאלה בהקדש אפי' בקדושת דמים כההיא דמקדיש נכסיו דפ"ו דערכין. וכי אתי להיתר בע"כ ההיא דנזירות וש"מ לר"א דיש שאלה בנזירות ובע"כ הדר ביה מההיא דפותחין בנולד וכדאמר רבא וקשיא לי אהא דקאמר ב' פעמים כי יפליא א' לאיסור וא' להיתר משמע דלא מיותר אלא חד כי יפליא וחד לגופיה קאתי דהא לא דריש מהם אלא דרשא אחת להיתר, וכן בסמוך לר"ט דאמ' לאיסור ל"צ קרא מיוחד דהא איסור ע"י דיבורו בהדי' כתיב בקרא :

תלמוד בבלי נזיר לב-לב:

מתני': מי שנדר בנזיר והלך להביא את בהמתו ומצאה שנגנבה אם עד שלא נגנבה בהמתו נזר הרי זה נזיר ואם משנגנבה בהמתו נזר אינו נזיר וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירין מן הגולה ומצאו בית המקדש חרב אמר להם נחום המדי אלו הייתם יודעים שבית המקדש חרב הייתם נוזרים אמרו לו לא והיתירן נחום המדי וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו לו כל שנדר עד שלא חרב בית המקדש נזיר ומשחרב בית המקדש אינו נזיר:

גמ'. אמר רבה: שטפוהו רבנן לר' אליעזר ואוקמיה בשיטתיהו, דתנן: פותחין בנולד, דברי ר"א, וחכמים אוסרין.

בית הבחירה (מאירי) מסכת נזיר דף לב עמוד א

אמר המאירי מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו ר"ל שלשת קרבנותיו ומצאם שנגנבו ונתחרט מתוך היגניבה ובה לישראל על ידי פתח זה שאלו ידע שיגנבו בהמותיו לא היה נודר ואמר שאם בשעה שנדר לא נגנבה הבהמה אין פתח זה כלום שהרי נולד הוא ואין הנולד מצוי ואם כבר נגנבה בשעה שנדר אינו נזיר ר"ל הופר הנזירות מעיקרו ואינו טעון קרבנות שהרי נתלית חרטתו בשעת הנדר ואלו היה יודע בשעת הנדר הדבר שאירע כבר כשנדר לא היה נודר:

זו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה להביא קרבנותיהם למקדש ומצאוהו חרב והוצרכו לעקירת הנדר מפני שהנזיר אסור לעולם באיסורי נזירות עד שיביאו קרבנותיהם ובאו לפניו ופתח להם בנולד זה ר"ל אלו הייתם יודעים בשעת הנדר שבית המקדש עתיד ליחרב כלום הייתם נודרים ואמרו לו לאו והיתרים והרי חורבן בית המקדש נולד וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו שאין פתח זה מועיל אלא למי שבשעה שנדר את נזירותו כבר חרב הבית אלא שנעלם ממנו אבל כל שנדר קודם חורבן אין פתח זה מועיל לו כלום וצריכין פתח ממקום אחר ואף על פי שר' אליעזר היה שם בשעת החורבן כמו שהתבאר בחמישי של גיטין והוא סובר פותחין בנולד לא השגיחו בו ועקרו את דעתו או שהחזירוהו לשיטתם והוא שנאמר בגמרא שטפוהו לר' אליעזר ואוקמוהו בשיטתיהו כלומר הסיירוהו משיטתו והעמידוהו בשיטתם הואיל ולא מצינו שחלק בהם

מרומי שדה מסכת חגיגה דף י עמוד א

שם. תניא ר' אליעזר אומר יש להם על מה שיסמוכו שנאמר כי יפליא נו' אחת הפלאה לאיסור ואחת הפלאה להיתר. וקשה לי הא אי' בנזיר דף מ' דלב"ש דס"ל אין שאלה בהקדש, ה"נ דאין שאלה בנזירות, וא"כ ר' אליעזר דס"ל בערכין דף כ"ג דאין שאלה בהקדש, היכי קאמר דכי יפליא דכתיב בנזיר הוי להיתר. ונראה דהא דקאמר דנזירות הרי הוא הקדש, אינו מדכתיב קדוש יהיה גדל פרע כמוש"כ התוס' והמפרש בנזיר שם, דהאי קרא לא כתיב אלא בשיער נזיר כדאי' בקדושין דף נ"ו. אלא עיקר שם הקדש הוא מדאיכא קרבנות בנזיר. וא"כ בנזיר שמגלח על קרבנות אחרים אינו הקדש. ואפשר לפרש דהאי קרא כי יפליא לענין נזיר כהאי גוונא. ונראה עוד דב"ש ג"כ ע"כ דס"ל כר"א כאן, דהיתר נודרים נפקא לן מנזירות, שהרי ס"ל במס' נדרים דאין שאלה בשבועות. הן אמר דהר"ן כתב שמן התורה מודים דיש שאלה, ואינם חולקים אלא מדרבנן, אבל לשיטת הגאונים דס"ל גם לב"ה דאין שאלה בשבועות, וע"כ פליגי במן התורה, וא"כ לא ס"ל לב"ש כל הני דרשות דאי' בגמ'. ועיקר שאלה בנדרים נפקא להו מנזירות כר"א, וא"כ צ"ל כמוש"כ. והא דאי' בנזיר דף ל"ב בעובדא שעלו נזירים מן הגולה נו', והיה להם היתר גם לר"א כדמוכח בגמ' שטפוהו חכמים לר"א, נימא ג"כ דאיירי בכה"ג שנודרו בנזיר באופן שיגלחו על קרבנות אחרים.

וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בְּמִצְפָּה לְאֹמֵר אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן בְּתוֹ לְבַנְיָמִן לְאִשָּׁה: (ב) וַיְבֹא הָעָם בֵּית אֵל וַיִּשְׁבְּוּ שָׁם עַד הָעֶרֶב לִפְנֵי הָאֱלֹקִים וַיִּשְׁאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל: ... (טו) וְהָעָם נָחַם לְבַנְיָמִן כִּי עָשָׂה ה' פָּרֹץ בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: (טז) וַיֹּאמְרוּ זָקְנֵי הָעֵדָה מִה נַעֲשֶׂה לְנוֹתָרִים לְנָשִׁים כִּי נִשְׁמְדָה מִבְּנֵימִן אִשָּׁה: (יז) וַיֹּאמְרוּ יִרְשֶׁת פְּלִיטָה לְבַנְיָמִן וְלֹא יִמָּחָה שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל: (יח) וַאֲנַחְנוּ לֹא נוּכַל לָתֵת לָהֶם נָשִׁים מִבְּנוֹתֵינוּ כִּי נִשְׁבְּעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֹמֵר אֲרוּר נָתַן אִשָּׁה לְבַנְיָמִן: ס (יט) וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חָג ה' בְּשָׁלוֹ מִיָּמִים יְמִימָה אֲשֶׁר מִצְפּוֹנָה לְבֵית אֵל מְזֻרְחָה הַשָּׁמֶשׁ לְמִסְלָה הָעֹלָה מִבֵּית אֵל שְׁכֶמָה וּמִנֶּגֶב לְלְבוֹנָה: (כ) וַיֵּצְאוּ וַיִּצְאוּ אֶת בְּנֵי בְנֵימִן לְאֹמֵר לָכֵן וַאֲרַבְתֶּם בְּכַרְמֵי: (כא) וַרְאִיתֶם וְהִנֵּה אִם יֵצְאוּ בְנוֹת שִׁילֹו לְחֹלֹל בְּמַחְלוֹת וַיִּצְאֶתֶם מִן הַכְּרָמִים וַחֲטַפְתֶּם לָכֵם אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילֹו וְהִלַּכְתֶּם אַרְץ בְּנֵימִן: (כב) וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ אֲבוֹתֶם אוֹ אֲחֵיהֶם לְרֹב לְרִיב אֵלֵינוּ וְאָמְרוּ אֵלֵיהֶם חֲמוּנוֹ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ אִישׁ אִשְׁתּוֹ בְּמִלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם נָתַתֶּם לָהֶם כְּעַתָּה תֵּאשְׁמוּ: ס

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

תנן התם, אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו. בשלמא יום הכפורים - יום סליחה ומחילה, יום שנתנו בו לוחות אחרונות, אלא חמשה עשר באב מאי היא? אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהותרו שבטים לבא זה בזה. מאי דרוש? זה הדבר - דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה. רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יום שהותר שבט בנימן לבא בקהל, דכתיב: ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה. מאי דרוש? ממנו - ולא מבנינו.

חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

מאי דרוש ממנו ולא מבנינו. פי' ושמעינן מינה שאילו אמרו סתם אף בניהם בכלל, ושמע מינה דצבור יכולים לעשות חרם ואיסור אפי' על העתידין, אבל יחיד אינו בדין זה כלל, וההיא דיונדב בן רכב (ירמיה ל"ה) משום מצוה לקיים דברי המת הוא, והאב מדיר את בנו בניזיר (נזיר כ"ח ב') בכנו המצוי וגם היא הלכה היא בניזירות בלבד כדאיתא בדוכתה, הא לאו הכי אינו יכול (להתירו) [להדיר] בשום דבר בע"כ ושלא מדעתו, וזה ברור. והקשה רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל כיון דמשמעות הלשון אינו אלא מהם היאך נקבע יום ידוע להתירם הרי כל אחד מהם בעצמו נדר ובנו מותר והיום שנולדה בת לאחד מן הבנים אותו היום הותרה, ותיריך דש"מ שלשון בני אדם בנדרים כך הוא כשנאספים רבים להשבע על דבר ביחד דכולהו כהדדי מתנו ועד שכלו אותו הדור נאסרו בהם ויום שכלו הותרו בכלן ועשאוהו יום טוב, אבל ליכא למימר כי היום שמצאו ההיתר בלשונם קרי יום שהותרו ולכך היה יום מסוים וכל אחת ואחת הותרה בזמנה, דהא ליתא חדא דלישנא דיום שהותר שבט בנימין לבא בקהל לא משמע הכי, ועוד דאינהו על דעת זה נשבעו ומיד ידעו, אלא שהתלמוד שואל מהיכן יצא להם היתר זה, וכההיא דאמרינן לעיל גבי זה הדבר ואין ספק כי ממרע"ה קבלו כן, מפי רבינו גר"ו.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף ה עמוד א

מתני'. סתם נזירות ל' יום.

גמ'. מנהני מילי? אמר רב מתנא, אמר קרא: קדוש יהיה, יהיה בגמטריא תלתין הוו. בר פדא אמר: כנגד נזיר נזרו האמורים בתורה ל' חסר אחת

תלמוד בבלי מסכת קידושין משנה דף נו. וגמ' נו:

המקדש בערלה, בכלאי הכרם, בשור הנסקל, ובעגלה ערופה, בצפורי מצורע, ובשער נזיר, ופטר חמור, ובשר בחלב, וחולין שנשחטו בעזרה - אינה מקודשת. מכרן, וקידש בדמיהן - מקודשת.

גמ' בשער נזיר. מנלן? דאמר קרא: קדש יהיה גדל פרע שער ראשו, גידולו יהיה קדוש. אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין, אף שער נזיר תופס את דמיו ויוצא לחולין? מי קרינן קודש? קדוש קרינן.

דברים פרק יז, ח-ט

(ח) כִּי יִפְּלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֶיךָ וְקִמַּתְּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: (ט) וַיָּבֹאתְ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וַדְרֹשֶׁת וְהִגִּידוּ לָךְ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט: